

Ismeretlen Reguly-térképek és -térképvezetők? Adalékok és kérdések Reguly kartográfiai munkáival kapcsolatban

Márton Mátyás

DOI: <https://doi.org/10.30921/GK.71.2019.6.2>

Absztrakt: 2019 „Reguly-év” volt: születésének 200. évfordulója. Az ünnepi megemlékezéseken, konferenciákon az Északi-Urál és vidékének jeles magyar utazója, Reguly Antal (1819 – 1858) életművéhez kapcsolódó kutatások, értékelések sorából nem hiányoztak a térképészeti (terepen végzett, nem műszeres felmérési és kartográfiai/térképszerkesztői) vonatkozású eredményeit bemutató és elemző előadások sem.

A szerző ebben a dolgozatában Reguly „Az Északi-Urál ... térképe...” című művének két változatával – a Szentpéterváron készült kéziratos, árnyékolásos domborzatrajzú, valamint az ugyancsak ott litografált csíkozásos domborzatábrázolású térképpel – kapcsolatban felmerülő több kérdésre keres választ, és rámutat további kutatások szükségességére.

[Mindkét német nyelvű térkép teljes címe: „Ethnographisch-geographische Karte des Nördlichen Ural Gebietes entworfen auf einer Reise in den Jahren 1844 und 1845 von Anton v. Reguly. St. Petersburg 1846.”, magyarul: „Az Északi-Urál vidékének néprajzi-földrajzi térképe, amelyet Reguly Antal 1844- és 1845-ben tett utazása során tervezett. Szentpétervár 1846.”]

Abstract: 2019 was a “Reguly Year”: the 200th anniversary of his birth. At the festive memorials and conferences, researches and evaluations related to the oeuvre of Antal Reguly (1819 – 1858), the prominent Hungarian traveler of the Northern Ural and its region, did not miss the lectures presenting and analyzing his cartographic work (both field, non-instrumental survey and cartographic/map editing work).

In this paper, the author seeks to answer several questions about the two versions of Reguly's “Map of the North Ural ...” and points to the need for further research. The two versions are: a manuscript, shaded relief map and a lithographed, hachured relief map. Both maps were made in St. Petersburg.

[Full address of both German-language maps: „Ethnographisch-geographische Karte des Nördlichen Ural Gebietes entworfen auf einer Reise in den Jahren 1844 und 1845 von Anton v. Reguly. St. Petersburg 1846.”, in English: “Ethnographic-geographic Map of the Northern Ural Region made by Antal Reguly during his travels in 1844 and 1845. St. Petersburg 1846.”]

Kulcsszavak: térképtörténet, függőleges megvilágítású domborzatárnyékolás, ferde megvilágítású domborzatárnyékolás, csíkozásos térkép, ismeretlen térképek

Keywords: cartography history, vertical hill shading, oblique hill shading, hachured map, unknown maps

A 2019-es esztendő újra „Reguly-év” volt. Születésének 200. évfordulójára több konferenciát, megemlékezést szerveztek, előadások hosszú során elemezték, értékelték a Reguly-életmű különböző, főleg a nyelvészet, a folklór, az antropológia, a néprajz és a földrajz területéhez sorolható részeit, illetve ezen tudományágak ma is folyó, kapcsolódó kutatásait is megismerhettük, nem egy esetben külhoni előadók révén.

Szűkebb szakterületünknek, a térképészetnek sem kell szégyenkeznie, nagyszerű szakmunka megjelenésével büszkélkedhet ebből az alkalomból. A négynapos zirci konferencián, éppen Reguly születésnapján mutatta be Gulyás Zoltán „Reguly Antal térképészeti munkássága” című könyvét. A kétnapos érdi konferencián pedig (a szerző betegsége miatt) Gercsák Gábor tolmácsolásában hangzott el Márton Mátyás „Az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének szerepe

Reguly térképészeti munkássága értékeinek feltárásában”, illetve Gulyás Zoltán „Reguly Antal kartográfiai szemlélete” című előadása.

Mind az érdi konferenciára való felkészülésem, mind Gulyás Zoltán könyve recenziójának megírása azzal járt együtt, hogy igyekeztem újraolvasni a témában az elmúlt, immár több mint 110 esztendő alatt született, térképészeti vonatkozású, nem túl nagyszámú munkákat. Az elmélyülés hozta magával, hogy néhány olyan kérdés fogalmazódott meg (vagy újra megfogalmazódott) bennem, amelyekre adandó válaszokkal jelenleg még adós a térképtudomány.

Észrevételek Reguly szentpétervári, 1846-os kéziratos és kinyomtatott térképeihez

A kéziratos térképpel kapcsolatban már a korábban, a Geodézia és

Kartográfiában megjelent dolgozatomban feltételeztem, hogy az valószínűleg a Reguly által szerkesztett – tartalmilag összefüggő és egymáshoz pontosan illeszkedő 16 negyedről ívből álló – kéziratos térképtervnek, a rajzoló által elkészített, árnyékolásos domborzatábrázolású, tisztázati kéziratos anyaga (Márton 2009). A két fél lappá összedolgozott (2×8 ív anyagát tartalmazó részből fölépülő) térkép felhasználásával készült utóbb az MTA-ban két példányban ma is őrzött, de ugyancsak Szentpétervárott litografált és kinyomtatott, csíkozásos domborzatrajzú mű.

Gulyás Zoltán doktori értekezésében (2016: 49) és könyvében (2019: 60) is megemlíti, hogy az árnyékolásos domborzatú kéziratos térkép 16 álló helyzetű téglalapra osztott, amelyek sarokpontjait jól láthatóan megjelölték, és ezeket vékony vonallal is összekötötték. Annak kapcsán hozza ezt szóba, hogy

korábban feltételeztem azt is, hogy nem egy köről nyomtatták ki a litografált térképet: „Az sem elképzelhetetlen, hogy a teljes térképet nem egy köről, hanem több – négy vagy nyolc darabban sokszorosították. Ezt alátámasztani látszik, hogy az MTA-térképen határozott tónusbeli különbség mutatkozik négy térképnegyed színei között, valamint az is, hogy ezeken belül páronként pl. a vízfelületeket kísérő bandok szélessége eltérő (Márton 2009: 27).” Most végzett vizsgálataim egyértelművé tették, hogy szelvénypáronként litografálták és nyomtatták a térképet, és egészen biztosan kizárom, hogy ez 16 darabban, azaz szelvényenként történt volna!

Itt hívom fel a figyelmet arra, hogy Gulyás felfedezésével szemben *kétféle*, méretében nem túlságosan eltérő *szelvényezés* rajza található az árnyékolt domborzatú térképen! Első gondolatom az volt, hogy ezek egyike a kinyomtatott (csíkozásos domborzatrajzú) térképével egyező (azaz a litografálást segítette), a másik pedig, gondoltam, talán az általam már korábban is felvetett elméletet támasztja alá: sarokpontjai a 16 negyedrétegből álló első, valóban Reguly által készített kéziratra utalhatnak. Megvizsgálva azonban a szelvényezéseket, meg kellett állapítanom, azok *egyike sem egyezik* a kinyomtatott, majd vászonra kasírozott térkép szelvényeivel! Viszont *bármelyik* lehet a 16 negyedrétegből íves anyag sarokpontjait jelölő, amely térképtervnek – ezt egyre inkább bizonyítottnak látom –, léteznie kell. Meg kell jegyezni

azt is, hogy az egyik szelvényezés határoló vonalai és sarokpontjai halványabban a másikon (1. ábra).

A kérdés – hogy létezett-e a Reguly által készített 16 íves térkép-előterv – biztos megválaszolása azonban csak szentpétervári kutatásokkal lehetséges, így is csak akkor, ha megkerülnek a térképlapok. A kézirat, summerolt térképet Szentpéterváron, az Orosz Földrajzi Társaság Könyvtárában őrzik. Ott érdemes tehát keresni a hiányzó 16 „láncszemet”, amely összeköti Reguly terepi térképvázlatait, az árnyékolt domborzatrajzú kézirat térképével.

Gulyás munkáiban (2016: 42; 2019: 56) utal rá, hogy még nem volt módja eredetiben tanulmányozni a nevezetes kéziratot. Mi Magyarországon csak Szij Enikő, az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete Finnugor Tanszékének nyugalmazott docense szívességéből, a birtokában lévő két fényképfelvétel segítségével adhattunk leírást, illetve elemezhetük a térképi tartalmat. A térképre vonatkozó műszaki-fizikai adatok (papírtípus; pontos méretek; két félből álló feldolgozás, amelynek alsó fele a hajtás mentén elszakadt stb.) a szakirodalomból, Vlagyiszlav Georgijevics Karelintől¹ (1991) származnak.

¹ Karelín, Vlagyiszlav Georgijevics [*1932. augusztus 8. Kamenszk-Uralszkij (ma Oroszország, Szverdlovszki terület)]: az Orosz Földrajzi Társaság, az Uráli Honismereti Társaság tagja, a műszaki tudományok kandidátusa, Reguly-kutató, életművének oroszországi népszerűsítője. Kezdeményezésére nevezték el hivatalosan, valamint jelölték meg orosz és magyar nyelvű táblákkal 1990. július 30-án

Gulyás Zoltán szóbeli tájékoztatása szerint a restaurálás előtt álló térkép most nem, de várhatóan jövőre már vizsgálható lesz, és tervezi is a szentpétervári utat, már csak azért is, hogy a jelenleginél jobb felbontású fényképeket készíthessen a további kutatásokhoz. Szerencsés lenne ezt a látogatást összekötni a feltételezett 16 térkép-szelvény felkutatásával!

Felvetődik az a kérdés is: Vajon az írásképp alapján egyértelmű-e, hogy a kézirat térkép névírását Reguly Antal készítette? Megvizsgáltam ezt a kérdést az Ob torkolatközeli vidékének neveit összevetve a „Karte Nro. V.” terepi térképvázlaton és a kézirat térképen. Számomra egyértelmű a *nem* válasz. Csak írásszakértő tudná biztonságosan eldönteni, hogy a terepi vázlatok nevei, illetve a kézirat, summerolt térkép nevei ugyanazon kéztől, nevezetesen Reguly kezétől származnak-e. De a vizsgálódásom eredményeképpen az is adódott, hogy a summerolt térképet rajzoló, bárki legyen is az, a rendezetlen terepi vázlat alapján egy lépésben aligha készíthette el a névrajzot, sőt az egyéb – például vízrajzi – elemek rajzolatát sem. Ez ismét csak azt erősíti meg, hogy Reguly-nak ezt megelőzően valóban el kellett készítenie a 16 negyedrétegből álló „térkép-előtervet”, terepi munkájának egyfajta letisztázását: a gyűjtött névváltozatok szűrését, illetve a vízrajzi, a domborzati és más rajzi elemeknek „határozott földirati

a 1711 m magas Reguly-csúcsot a Sarki-Urálban a szovjet-magyar „csúcsnévadó” tudományos expedíció tagjai (Gulyás 2017).

1. ábra. Piros nyilak mutatnak rá a sarokpontokra. A sarokpontokon átmenő egyenes vonalak a szelvényhatárok

formát” kellett adni, és csak ezt követően, ennek felhasználásával készülhetett el a summerolt változat.

Párhuzam a Reguly-féle kéziratos térkép és a Perczel-glóbusz árnyékolás domborzatábrázolása között

Az előbb idézett dolgozatomban (Márton 2009) „orosz stílusú” domborzatábrázolásról beszélek, amit sajnos Gulyás is átvesz, mind a doktori értekezésében (2016: 49), mind a könyvében (2019: 57).

A Reguly-térképen – pontosan fogalmazva – *függőleges megvilágítású domborzatárnyékolást* alkalmazott a térképrajzoló. Gulyás Zoltán feltételezi, hogy a domborzatrajz nem Reguly munkája. Magam is így vélem. [Ezzel a domborzatábrázolási stílussal kezdő térképszerkesztőként találkoztam a Kartográfiai Vállalatnál az 1970-es évek második felében. Több, kiválóan summeroló, a Szovjetunióból származó (pongyolán fogalmazva „orosz”) kollégánóm egyike mutatta meg ezt a módszert, de a gyakorlatban leginkább a *ferde megvilágítású árnyékolást* használtuk a vállalatnál. Innen származik tehát a megtévesztő „orosz” jelző alkalmazása.] A hegygerincet „keskeny fehér platóként” ábrázoló domborzatárnyékolást széles körben alkalmazták ebben az időben. A Reguly térképével gyakorlatilag egykorú Perczel-glóbuszon (1862)

is ilyen módon készült a domborzatrajz (2. ábra).

Részemről megtévesztő és szerencsétlen volt tehát ezt a megnevezést használni, különösen a Laszkij-féle² térkép (Karta Permszkij gubernii – A Permi kormányzóság térképe) domborzatrajzával összemossa!

Reguly térképének pontosságáról

Reguly Antal két előadást tartott 1856-ban (!), azaz majd 10 esztendővel térképe elkészítése után, a Magyar Tudós Társaságban (azaz az akadémián).

A Történelemtudományi Osztályon 1856. június 2-án tartott előadóülésen elhangzottakról szóló szakirodalomból kiemelendőnek gondolom, hogy Reguly első »Előadása végén összehasonlítást tesz „eredeti rajzolatai” és a Péterváron készített térképe között. Megállapítja, hogy azok az „elmozdítások”, amelyeket a földiratilag meghatározott „rámákba” való igazítással tett, nagyon csekélyek voltak. Az urali expedíció térképével való összehasonlítás pedig meg fogja mutatni, hogy az „egykorú földképíró” eszközeivel s igyekezetével mennyire mehetett

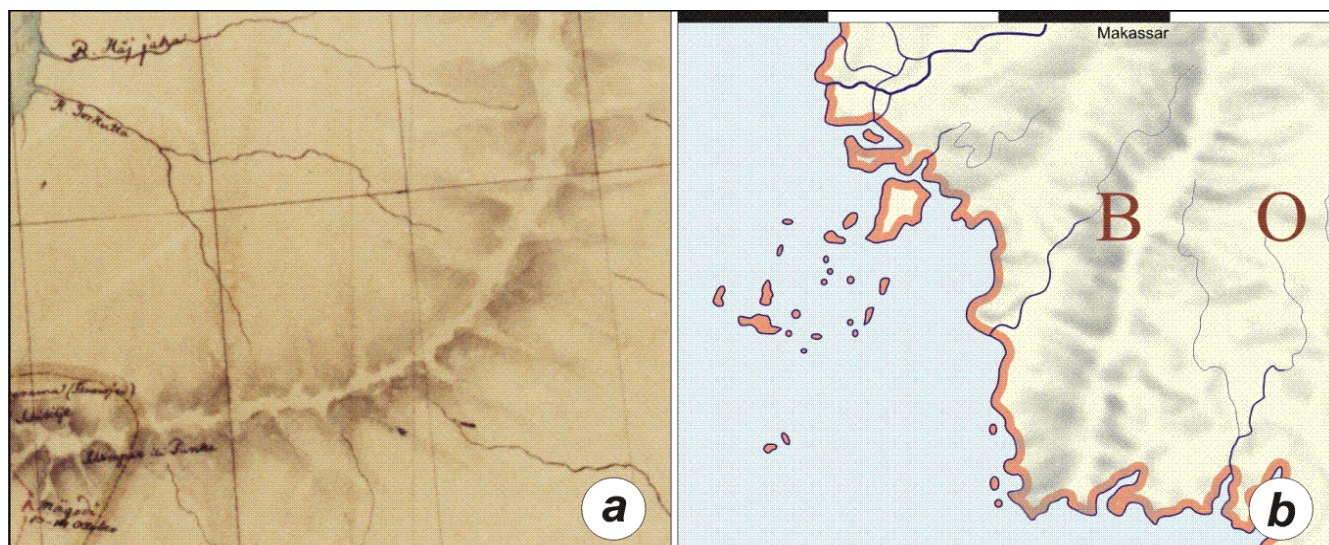
a földrajzilag meghatározott pontokkal rendelkező térképésszel szemben. «... Ilyen módon tesz különbséget a »„matematikailag működő” mérnök és a „kartográf” között. A földmérő abszolút fekvésű, földrajzi hosszúság és szélesség által meghatározott pontokra támaszkodhatik, a „rajzoló országisme” csak olyan pontokra, amelyeknek geotnográfiai tényezők tekintetéből van határozott értékük és csak mint részek, az egészhez való viszonyukban nyújtanak határozott biztonságot» (Borbély 1955: 240).

A fentieket összegezve tehát elmondhatjuk, hogy a helyszíni terepvázlatokat egy térképpé összerakva csak alig-alig kellett azokat átszerkesztenie Regulynak.

A június 30-án tartott akadémiai előadásán immár az urali Hofmann³-expedíció – számára Reden által megküldött – térképét vetette össze a sajátjával, megállapítva, hogy „a különbséget oly csekélynek találta, hogy az csak 2–3 földrajzi mérföldet tesz ki. Ez a különbség a nagy távolságok arányában igen jelentéktelen. A két térkép tartalmának összehasonlító vizsgálata pedig azt mutatja, hogy az Ural expedíció térképezési munkálatai néhány

² Laszkij (?): járási földmérő, Oroszország területén a Permi kormányzóságban működött a 19. század közepén. Nevét az idézett, általa „szerzett”, kéziratos térképről ismerjük, amelyet 1843-ban Reguly a kormányzótól kapott meg, és használta urali kutatóútja során, majd saját térképének elkészítésekor is. Ezt ma az MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattára őrzi. A térkép digitális faksimile változatát folyóiratunkban Gulyás Zoltán (2019c) mutatja be.

³ Hofmann, Ernst Reinold von (Gofman, Ernszt Karlovics) [Paistel, Lívöldi kormányzóság (ma Paistu, Észtország) 1801. január 08. (20.), † Dorpat (ma Tartu, Észtország), 1871. május 11. (23.)] orosz utazó, geológus. 1847–48-ban, majd 1850-ben az általa vezetett urali területeken földtani kutatást és műszeres helymeghatározó méréseket végző expedíció fontos forrásként használja Reguly térképét (Paistel 1820).

2. ábra. Függőleges megvilágítású domborzatárnyékolás: a) Reguly summerolt térképén; b) a Perczel-glóbuszon (részletek)

új forráscsatornától eltekintve, semmi új adatot nem szolgáltatott” (Borbély 1955: 241).

Értelmezve az elmondottakat: mivel 1 földrajzi mérföld = 7421,6 m, az eltérések a Hofmann-expedíció felmérése és a Reguly-térkép között 22,5 km alattiak, akkor, amikor a térkép É–D-i irányú, mintegy 12 foknyi kiterjedése kb. 1340 km-t tesz ki!

A szakirodalomban többször találkozunk a megjegyzéssel, hogy az akadémiai előadások után Reguly nem foglalkozott többet a térképével. Igaz lehet. De később látni fogjuk, hogy az Urál térképi ábrázolásával azonban még foglalkozott!

Reguly levelei nyomán felvetődő kérdések

Szentpétervár, 1847.

január 21. (február 2.)

Idézzünk fel egy mondatot Reguly Köppenhez⁴ írt levélből: „sziveskedjék benső köszönetemet átadni Savič professzor úrnak, aki oly nagy készséggel segített nekem térképem első vázlatában” (Pápay 1906: 368).

Reguly térképe „első vázlatát”-ról szól itt. Az *első* vázlat nem igen lehetett a kéziratos, summerolt térkép, hiszen az már egy letisztázott mű, és nem vázlat. Így tehát csak a 16 negyedrét íven készült kéziratról (szelvényezett térképtervről?) lehet szó! Ebben nyújthatott segítséget – akár kritikai észrevételei közlésével is – Alekszej Nyikolajevics Szavics⁵.

Fontos a dátum! Még csak éppen elkészült a kéziratos, árnyékolt domborzatrajzú térkép, a „vállalkozás” első fele, a levél pedig annak második feleként értelmezhető. Hiszen a munka elvégzésére, amely „csak egy geográfiai kártya szerkesztésében és ennek commentációjában áll...” – ahogy azt

Reguly Toldynak⁶ írja (Borbély 1955: 236) – az egyik felkérő a Hofmann-expedíciót szervező – csak 1845-ben megalakult – Orosz Földrajzi Társaság nevében éppen Köppen volt, Sztruve⁷ mellett.

Pest, 1856. november 30.

Öt hónap telt el Reguly második akadémiai előadása óta...

Reden⁸ bárónak, a bécsi Császári és Királyi Földrajzi Társaság (der kaiserlich-königlichen Geographischen Gesellschaft in Wien) egyik alelnökének írt Reguly-levél tartalmát próbálom értelmezni az alábbiakban, a Pápay (1906: 368–370) által közzétett változat alapján. A levél így kezdődik:

„Tisztelt Uram! *Kicsiny térképemre* vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy intencióimat a terepalakulatok tekintetében, részben saját technikai járatlanságom következtében, részben pedig *rajzolómm*⁹ korlátolt felfogása miatt, korántsem érhettem el.

Ez okból vagyok bátor nézeteimet az egész északi Ural főalakulatairól, amelyeket föltüntetni szerettem volna, a következőkben röviden körvonalozni, azzal a szándékkal, hogy azokat, amennyire lehetséges, helyesbítsem.”

Két szót emeltem ki az idézetben: a térképére vonatkozó jelzőt, a kicsinyt és a rajzolómat, akinek a munkájával elégedetlen volt Reguly.

Vajon melyik Reguly kicsiny térképe? A szentpétervári térképkészítés

időszaka óta eltelt 10 esztendő! Miért kanyarodik vissza hozzá? Egyáltalán arról beszél?

Ha figyelmesen elolvassuk a levelet, csak arra a következtetésre juthatunk, hogy Reguly Reden számára egy új, *egy általunk eddig ismeretlen kis térképet* készített *rajzolója* segítségével az Urálról! Ehhez fűz magyarázatokat, és ad részletes felszínalaktani leírást leveleiben, a továbbiakban...

„Ez az a kép – összegzi Reguly a levél vége felé –, amelyet én az északi Ural jellemző főalakulatairól saját tapasztalatom után nyertem. Nagy örömmre szolgálna, ha Ön, mélyen tisztelt Uram, *kis térképem*en a javításokat, amennyire lehetséges, ebben az értelemben eszközölhetné. Mindenek előtt pedig helytelen rajta a Harova hoinak és a Longot és Scsucsja között elterülő hegyhátaknak túlságosan sötét színezése, úgyszintén az Uralgerinc is a Kuta forrásaitól a Meneszeiig; távolabb nyugatra, a Kara és a Szilova közötti sötét rész is a *nagy térképem* szerint helyreigazítandó.” Szerintem a nagy térkép az 1846-os, Szentpéterváron litográfált és kinyomtatott, csíkozásos térkép. (Reden aligha ismerhette a summerolt kéziratot.) Vajon előkerülne-e ez az ismeretlen Reguly-térkép a Reden-hagyatékok vizsgálatával?

Érdekes kérdést vet fel a Reguly Redenhez írt levelének legvégéről vett másik részlet is. Nem is egyet, mindjárt kettőt: „Részben azért, hogy bemutassam első geográfiai munkámban követett eljárásomat, részben a helynevek könnyebb olvashatósága végett 5 térképvázlatot mellékeltem. Az utolsón az Obnak a Vojkar melletti nyugati előre hajlását, valamint a Meneszei fekvését helyesebbnek fogja találni, mint a *nagy térképem*en. A szamojéd föld is jobban van föltüntetve, minthogy akkor a tengerpart helytelen berajzolásával még nem voltam megelégedve” [Pápay: 370]. Ugyanott az 1) lábjegyzet: „Mind az öt megvan a M. Tud. Akadémia kézirattárában.”

Az első kérdés tehát: Valóban megvannak-e (másolatban) a Redenhez írt levél térképmellékletei is, vagy csak az öt eredeti terepi vázlatról beszél Pápay?! A másolatokról nem tudunk. Ám ezek talán fellelhetők Bécsben. Reden báró a bécsi Földrajzi Társaság

⁶ Toldy Ferenc (született: Schedel Ferenc) (*Buda, 1805. augusztus 10., †Budapest, 1875. december 10.): irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a Kisfaludy Társaság igazgatója, majd másodelnöke. Az MTA tagja, 1835–61 között titkára. 1845-ben létrehozta a Reguly Társaságot, amelynek célja egy Reguly-album kiadásával annyi pénz előteremtése, mely a kutató további kétévi ellátását biztosítja, hogy a gyűjtött anyagokat feldolgozhassa, és úgy térhessen vissza Magyarországra.

⁷ Sztruve, Vaszilij Jakovlevics [Struve, Friedrich Georg; Altona (ma Hamburg része), 1793. április 15. – Szentpétervár, 1864. november 23.] német származású orosz csillagász, aki I. Miklós cár felkérésére a híres Pulkovói Observatórium építésének szakma irányítója, majd igazgatója.

⁸ Reden, Friedrich Wilhelm Otto Ludwig Freiherr von [*Weidlingshausen-kastély (ma Dörentrup, Lippe járás, Észak-Rajna-Vesztfália), 1804. február 11., †Wien, 1857. december 12.]: politikus, statisztikus, szakíró.

⁹ Márton (2009) korábbi tanulmányában téved, amikor ezt a rajzolókat a csíkozásos domborzatábrázolású térképhez rendeli. A továbbiak majd megvilágítják, hogy a két rajzoló más-más személy.

⁴ Köppen, Peter von (Kjoppen, Pjotr Ivanovics); [*Harkov (ma Harkiv, Ukrajna)] 1793. február 19. (március 02.), †Karabagh [Krim] 1864. május 23. (június 04.): geográfus, statisztikus, történész. 1839-től a szentpétervári akadémia tagja. A neves meteorológus, Wladimir Peters Köppen édesapja.

⁵ Szavics, Alekszej Nyikolajevics [*Puskarevka (ma Puskarivka, Ukrajna), 1810. február 25. (március 9.), †Blagodaty (Oroszország, Tulai terület), 1883. augusztus 15. (augusztus 27.)]: orosz csillagász, egyetemi tanár, 1862-től a szentpétervári akadémia tagja.

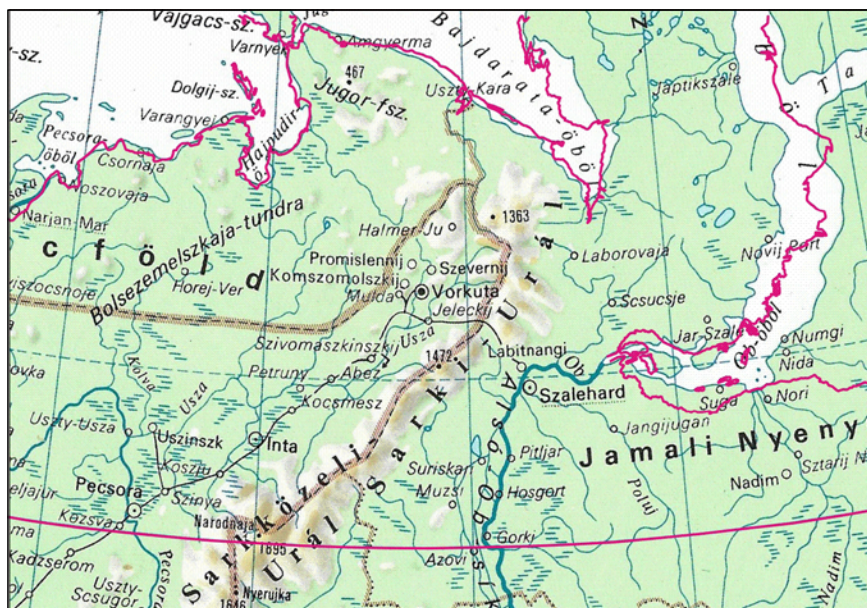
egyik alelnöke volt. Levelezését talán a Földrajzi Társaság Könyvtárában őrzik. Érdekes lenne ennek is utánajárni!

A második kérdést egy fél mondat veti fel: „...minthogy akkor a tengerpart helytelen berajzolásával még nem voltam megelégedve.” Azaz a levélben Reguly kritikát fogalmazott meg a forrásként használt, a tengerparti viszonyokat ábrázoló térképpel kapcsolatban.

Magától Regulytól (Köppenhez, még tíz évvel korábban – az orosz időszámítás szerint – 1847 januárjában írt leveléből) tudjuk, hogy „az északi vonalat Ivanov kormányos fölvétele után” rajzolta meg, „aki fölvételt készített a Pecsora torkolatától az Ob torkolatáig terjedő tengerpartról” (Pápay 1906: 356). Oly nagyon helytelen lenne emiatt Reguly térképe? Összevetve a rajta szereplő partvonal rajzolatát egy mai térképével (Cartographia Világatlasz, Bp. 2001, 66. o.: Kelet-Európa, részlet) (3. ábra), számomra ez a megjegyzés nem igazán értelmezhető! Az Ob-torkolat teljesen a helyén van. Ez tehát aligha befolyásolhatta a folyó ábrázolását a kinyomtatott nagy térképen. Igaz, hogy az Ob-öböl szélesebb, mint a valóságban, de a nagy mértékű eltérés kelet felé jelentkezik, így aligha van hatással a szamojédek bemutatására. Talán, ha valaki más gondolati megközelítéssel vizsgálja ezt a kérdést, mint én, választ tud majd adni erre a kérdésre.

Összefoglalás

A Reguly-szakirodalom újraértékelése nyomán fölvetődik a gondolat, hogy több, ma még ismeretlen

3. ábra. A Reguly-térkép partvonalrajza a Cartographia Világatlasz térképére vetítve az északi szélesség 65 fokos vonalát illesztésképpen használva

Reguly-térkép és -térkép vázlat létét feltételezzük. Ezek felkutatása, vagy a felvetések elutasítása további kutatásokat igényel Szentpéterváron és – feltehetően – Bécsben is.

Irodalomjegyzék

- Borbély Andor 1955. Reguly Antal térképének szerepe az Észak-Ural megismerésében. *Földrajzi Közlemények*, III. (LXXIX.) kötet, 1955. 3. szám, pp. 231–242.
- Gulyás Zoltán 2016. Reguly Antal térképészeti munkássága. *Doktori értekezés*. Kézirat. Budapest, p. 114
- Gulyás Zoltán 2017. Vlagyiszlav Georgijevics Karelin 85 éves. *Finnugor Világ*, XXII/3. pp. 26–27.
- Gulyás Zoltán 2019. Reguly Antal térképészeti munkássága. *Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház*, Zirc
- Gulyás Zoltán 2019b. Szóbeli közlés
- Gulyás Zoltán 2019c. A Laszkij-féle permi térkép digitális faksimile változata. *Geodézia és Kartográfia*, 2009/2. pp. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.30921/GK.71.2019.2.3>

Karelin, Vlagyiszlav Georgijevics 1991. Hegyvek Reguly Antal Észak-Ural térképén. *Földrajzi Közlemények*, CXV. (XXXIX.)/1–2. pp. 37–47.

Márton Máttyás 2009. Reguly Antal és az Észak-Ural térképe. *Geodézia és Kartográfia*, 2009/11. pp. 20–30.

Paistel 1820. A Lívöldi kormányzóság térképén 1820-ban, https://ru.wikipedia.org/wiki/Файл:Карта_Лифляндской_губернии.jpg (Utolsó elérés: 2019. 09. 30.)

Pápay József 1906. Reguly Antal urali térképe *Földrajzi Közlemények*, XXXIV/9. pp. 349–370, A Köppen akadémikusnak írt levél pp. 356–368., A Reden bárónak írt levél pp. 368–370.

Dr. Márton Máttyás
professor emeritus,
az MTA doktora

ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Tanszék
matyi@map.elte.hu